

שהתבאר, אבל למה לא תיתי **חדא מתרתי**, ולמה הוצרכנו לכתוב שלשה פסוקים?

ומשנינן: משום דאיכא למיפרך — מהי תיתי **חדא מתרתי**? אי תימא לא **נכתוב רחמנא** דין צפון בעולה אלא רק בחטאת ובאשם, ותיתי עולה מחטאת ואשם, איכא למיפרך, מה להנך, **שכן מכפרין**, תאמר בעולה שאינה מכפרת [ועל אף שעולה מכפרת על עשה, אין כפרתה חשובה כלפי כפרת חטאת ואשם].

וכי תימא, לא **ניכתוב רחמנא** דין צפון **בחטאת ותיתי מהנך**, מעולה ומאשם, איכא למיפרך, מה להנך **שכן זכרים**, תאמר בחטאת שאינה באה אלא נקיבה, כשבה או שעירה.

וכי תימא, לא **נכתוב באשם ותיתי מהנך** מעולה ומחטאת, איכא למיפרך, מה להנך, **שכן ישנן בציבור כביחיד**, תאמר באשם שאין הציבור מביאין קרבן אשם.

הילכך הוצרך להיכתב דין צפון בכל שלשת הקרבנות.

ועתה חוזרים אנו לבאר אותם כללים של "חזור ומלמד".

דבר הלמד בגזירה שוה — מהו שילמד בהיקש?

אמר רב פפא, תניא: נאמר "וזאת תורת זבח השלמים, אם על תודה יקריבנו" למדנו מכאן, מההיקש של תודה לשלמים, לקרבן תודה¹ **שכא מן מעות המעשר שני**. והיינו,

א-1 למדנו זאת מ**דתנא דבי רבי ישמעאל** [לעיל מא א], ושם העמדנו כן בדעתו.

מיהו יש להסתפק: **דבר הלמד בהיקש מהו שילמד בבנין אב**, דהיינו במה מצינו?

אמר רבי ירמיה נחזי אנן: אם תאמר שחוזר ומלמד, לא **לכתוב צפונה באשם, ותיתי מבנין אב מחטאת**. אלא, **למאי הלכתא כתביה צפון באשם, לאו, למימרא, דדבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בבנין אב**. וחטאת למידה בהיקש מעולה לצפון, ולכך אינה חוזרת ומלמדת לאשם בבנין אב.

ופרכינן לרבי ירמיה: **וליתעמין** שהיה אפשר ללמוד אשם מחטאת לולא הטעם ש"אינו חוזר ומלמד", עדיין **תיתי צפון באשם מבנין אב מעולה**, דכתיב צפון בגופה?

אלא בהכרח, **מאי טעמא לא אתי מעולה? משום דאיכא למיפרך**, מה לעולה שטעונה צפון **שכן היא עולה כליל למזבח**, מה שאין כן אשם. ואם כן, **מחטאת נמי** אי אפשר ללמוד צפון באשם בבנין אב **משום דאיכא למיפרך, מה לחטאת, שכן מכפרת על חייבי כריתות**, ולא משום שאינו חוזר ומלמד. ואין לך לפשוט שאלתנו מכאן.

ונשארה הבעיה מבלי שנפשטה, אם דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב. ובזה נשלמו כל צדדי מדת ההיקש.

עוד דנה הגמרא בענין צפון מדוע נכתב דין צפון גם בעולה, וגם בחטאת, וגם באשם?

בשלמא **חדא מחדא לא אתיא**, כמו

ובמנחות [פ"ב] למדנו מפסח או מחטאת שדבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין, והקשו התוס',

1. התוס' [ד"ה אם] ביארו שכאן למדנו על תודה ושלמים שהם אינם חובה שבאים ממעשר,

אמר ליה רבינא למר זוטרא בריה דרב מרי: וכי אמר אמרה [דהיינו: וכי אמר האומר] שצריך שגם הדבר הלמד² יהיה קודש וגם הדבר המלמד יהיה קודש כדי להסתפק מה דינו אם הוא חוזר ומלמד בהיקש? והרי בעייתו היתה — דבר קודש הלמד בגזירה שוה מהו שיחזור וילמד בהיקש, בין אם המלמד הראשון היה קודש ובין אם הוא היה חולין. ואם כן שפיר הוכיח רב פפא מהא דילפינן לתודה משלמים בהיקש, לאחר שלמדנו שלמים ממעשר בגזירה שוה, שאפילו בקדשים אמרינן דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש.

ותו הוינן בהנך כללי: דבר קודש הלמד בגזירה שוה, מהו שילמד בגזירה שוה?

אמר רמי בר חמא: תניא: לחמי תודה עשויים מארבעה מינים. שלשה מיני מצה ואחד חמץ. שלשה מיני המצה הם: חלות, רקיקין, ורבוכה [שהיא חלה המבושל תחילה במים ואחר כך נאפת] ונאמר ברבוכה שתעשה "סלת מורבכת", ומכאן למדנו

שאם פירש בשעת נדרו שיביא את קרבן התודה ממעות מעשר שני, הרי הוא רשאי לעשות כן. וזאת, מדאשבחן שלמים דאתו ממעות מעשר שני, ותודה הוקשה לשלמים. ומדייק רב פפא: הרי שלמים גופייהו, מנא לן שבאים ממעות מעשר שני? משום שלמדנו לשלמים בגזירה שוה ממעשר שני, דכתיב בשלמים "וזבחת שלמים ואכלת שם", וכתוב נמי במעשר שני "ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך תירושך ויצהרך". ומוכח שדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש.

אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא: הרי אנן בקדשים הוא דמיבעיא לן, ואילו מעשר דגן — חולין בעלמא הוא. וכיון שהקודש הלמד נלמד מחולין, דינו הוא כדין חולין, והרי הוא חוזר ומלמד בהיקש לקודש אחר, משום שתחילת הלימוד הוא מחולין, ואי אפשר לפשוט את הבעיה אם דבר הלמד בגזירה שוה של קודש מקודש, חוזר ומלמד בהיקש לקודש אחר!?

לומדים לענין שלמים ותודה שאם נדר בסתם ולא פירש שיביאם ממעשר, שאינו יכול להביא ממעשר, למרות שמצד הלכות מעשר אין מניעה, שהרי המעשר דינו שיביאו בדמיו שלמים, מכל מקום מצד הקרבן צריך שיביא מהחולין, והמקדש דוד [סימן י' סק"ג] גם כן תירץ כנ"ל, והוסיף שזה יהיה פסול בהקרבן בדיעבד.

ולפי גירסת העולת שלמה, התוס' מקשים איך ידענו שמנחת נדבה באה מהמעשר, והרי ישנם שני כתובים הבאים כאחד, וקושיא זו לא תתיישב עדיין.

2. החק נתן מבאר שלפי רב פפא ורבינא [שבאו

שמאחר ויש שני כתובים הבאים כאחד, בתודה ובשלמים, נוכל ללמוד מכאן ששאר הקרבנות אין באים אלא מהחולין, [ואפילו לא יהיו דבר שבחובה].

ובחידושי הגר"ז [מנחות ב א] יישב, שהפסוקים שנאמרו בתודה ושלמים מלמדים שמדיני מעשר שני הוא שאפשר להביא בדמיו קרבנות אלו, ומזה למדנו שאין מביאים מהמעשר כל שאר הקרבנות, אבל עדיין לא ידענו שיש גם כן עיכוב מצד הקרבן עצמו שלא להביאו ממעשר, ומשום שאינו מקיים בזה את חיוב הבאת הקרבן שנתחייב בו, ולכן צריך את הפסוקים של פסח או חטאת, ומשם גם כן

כאחת.

יכול **ישרפנו** מחוץ למחנה כשהוא **שלם**? **נאמר כאן**, בפרו של הכהן המשיח "ראשו וכרעיו", ו**נאמר להלן** [לעיל] בעולה "ראשו וכרעיו", וילפינן בגזירה שוה: **מה להלן** נעשית הקטרת העולה **על ידי ניתוח**, וכפי שנאמר בעולה "ונתח אותה לנתחים" **אף כאן** תיעשה שריפת פר כהן משיח **על ידי ניתוח**, שלאחר שמוציאו כשהוא שלם הוא מנתחו ושורפו כשהוא מנותח. **אי מה להלן** בעולה **בהפשט** שמפשיט את עור העולה ומקטירה בלעדיו **אף כאן בהפשט**, שיפשיט את עור הפר וישרפנו כשהוא מופשט — **תלמוד לומר "וקרבו ופרשו"**.

ותמהינן: **מאי תלמודא?** כיצד "וקרבו ופרשו" מלמד שאין מפשיטים את העור?

ומבארין: **אמר רב פפא, כשם שפרשו של הפר בשעת שריפה בקרבו**, שאין מוציאים את הפרש החוצה לשורפו בפני עצמו משום שגנאי הוא להוציאו ולשורפו בעין, **כך בשרו** יהיה **בעורו** בשעת השריפה, שהוקש שריפת עורו ובשרו לשריפת קרבו ופרשו, כדכתיב בהאי קרא "ואת עור הפר ואת כל בשרו, על ראשו ועל כרעיו וקרבו ופרשו".

ותניא: רבי אומר: נאמר כאן בפר ושעיר

לרבוכה שבאה סולת ולא מקמח חטים רגיל. **חלות שבתודה מניין** שגם הן צריכות לבוא מן הסולת המשובחת ולא מהקמח? **תלמוד לומר** גזירה שוה "חלות—חלות", שנאמר הן ברבוכה והן בחלות "חלות". **רקיקין** שבתודה **מניין** שגם הן באין מן הסולת? **תלמוד לומר** גזירה שוה "מצות—מצות", שגם ברקיקין וגם בחלות נאמר "מצות". ואם כן מוכח שחלות, שהן דבר הלמד בגזירה שוה מרבוכה [שבאות מהסולת], חוזרות ומלמדות בגזירה שוה לרקיקין, שגם הן חייבין לבוא מהסולת.

אמר ליה רבינא: ממאי הא דרקיקין באין מן הסולת הוא משום ד"מצות—מצות" בגזירה שוה **מחלות גמר? דילמא** ³ מ"מצות" דכתיב גבי רקיקין דמנחת מאפה תנור גמר, דכתיב בהו סולת בהדיא, ואין הן למידין בגזירה שוה ממקום אחר?! ואם כן אין לך הוכחה שדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בגזירה שוה.

אלא, אמר רבא: תניא: נאמר בפר כהן משיח "ואת עור הפר ואת כל בשרו, על ראשו ועל כרעיו וקרבו ופרשו. והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה". **מלמד שמוציאו לפר** כשהוא **שלם**, ולא כשהוא מנותח לנתחים, כי "והוציא" הוצאה אחת משמע ואם הוא מנותח לנתחים אי אפשר להוציאו

של "מצות", שהרי בשניהם נאמר "מצות", ותירץ שבחלות מאפה תנור נאמר "מצת" חסר ו"ו, ובחלות תודה נאמר "מצות" מלא, אבל ברקיקין נאמר בשניהם מלא. ועדיין צ"ע קצת שהרי "חלת" של רבוכה נאמר חסר ואילו של החלות הוא מלא, ואין לומדים "חלות חלות".

להוכיח שדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש], הכל תלוי בלמד האם הוא קדש או חול, ולא במלמד, ולפי מר זוטרא שהקשה על רב פפא, הכל תלוי במלמד ולא בלמד.

3. השפת אמת מקשה אם כן נוכל ללמוד גם חלות תודה מחלות של מאפה תנור מהלימוד